

Vähemusrahvuste kultuuriseltside pühapäevakoolide asutamine

Sissejuhatuse asemel

Inimesel on identiteet. Inimesel on rahvus - ühised väärtused, kombed, tavad, legendid, usk, ajalugu, kangelased ja keel. *Rahvuse olulisim tunnus on kahtlemata keel, aga see ei ole peamine. Rahvuse määramisel on keele kõrval sama olulisel kohal kultuuripärand, väärtused, normid.*

Vähemusrahvuste kultuuriseltside tegevus rikastab Eesti kultuuripilti. Seltside tegevusel on kaks olulist eesmärki: esmalt hoida rahvuskaaslaste vahelist sidet ja teisalt tutvustada oma keelt ja kultuuri teistele Eesti elanikele. Mõlema eesmärgi täitumine on oluline arenenud kodanikuühiskonda iseloomustava sotsiaalse võrgustiku tekkimiseks – keegi ei ole liigne, keegi ei ole võõras.

Pühapäevakooli mõistet Eesti seadusandluses ei defineerita. Teda mainitakse Haridusseaduses ühe täiendusharidust pakkuva asutusena. Seega ei saa pühapäevakool olla üldhariduskool või täita üldhariduskooli eesmärke.

Huvialaharidus loob täiendavaid eeldusi isiksuse arenguks, samuti aitab inimesel elu ja tööga toime tulla. Käesolev õppematerjal annab ülevaate mittetulundusühingu poolt isiksuse teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide (Haridusseadus § 13) arendamiseks loodava pühapäevakooli asutamisest.

Õppematerjali koostamisel on hindamatut abi osutanud Mitte-Eestlaste Integratsiooni Sihtasutus ja kümned õppepäevadel osalenud vähemusrahvuste kultuuriseltside esindajad.

Õppematerjali alapunktid on esitatud vastustena küsimustele, vastavalt senipeetud õppepäevadel küsitud küsimuste esinemissagedusele ja põhimõttelisele järjekorrale.

Miks peab kultuuriselts taotlema koolitusluba, kui ta niigi tegeleb õppetöö läbiviimisega?

Toetused kultuuriseltsidele on siiani olnud suhteliselt tagasihoidlikud. Suhteliselt seetõttu, et toetatud on kultuuriseltside tegevust, kuid samas on seltsid võimaldanud huvialahariduse omandamist (tõlkijale – tegelikkuses peaks kirjutama /on olnud koolide pidajaks) (*nimetatud väite tõestamiseks oleks tarvis lisada siia viide kultuuriseltsidele antud toetuse nimest*).

Vastavalt Erakooliseaduse vastuvõtmisest 1998. aastal laieneb koolitusloa taotlemise nõue kõigile neile mittetulundusühingutele, kes võimaldavad omandada huvialaharidust enam kui kuue kuu jooksul alates mittetulundusühingu registreerimisest.

Millist haridust võimaldab omandada pühapäevakool?

Pühapäevakool võimaldab omandada huvialaharidust (Haridusseadus § 25 lõige 2). Kui kultuuriseltsi eesmärgiks on võimaldada emakeelse üldhariduse omandamist, tuleb kooli organiseerimisel lähtuda vastava tasemehariduse õigusaktidest.

Eespool esitatud huvialahariduse definitsioonile võib lisada Eesti Noorsootöö Kontseptsioonis esitatud huvialahariduse mõiste: Huvialaharidus on noorsootöö valdkond, mis põhineb vabatahtlikkusel ning loob noortele võimalused õppekavajärgseks arendavaks tegevuseks (eri tegevusvaldkondades) tasemeõppest ja tööst vabal ajal. (Eesti Noorsootöö Kontseptsioon).

Erinevate mõistete kõrvutamisel on näha, et pühapäevakooli iseloomustavad järgmised põhitunnused:

- tegemist on huvialakooliga;
- tegevus on planeeritud ja kirjeldatakse õppekava kaudu;
- tegevus toimub koolitusloa alusel.

Mis on koolitusluba?

Koolitusluba on riiklik tegevuslitsents, mis annab õiguse pakkuda koolitusloale märgitud õppekava alusel taseme-, täiendus- või huvialaharidust.

Käesolev materjal käsitleb koolitusluba taotlemist huvialahariduse kontekstis.

Mis on õppekava?

Õppekava on õpingute alusdokument, mis määrab kindlaks:

- 1) õppe eesmärgid ja õppeaja kestuse - pühapäevakoolis toimuval õppel saab olla kaks peamist eesmärki: õpetada omadele (ja tutvustada teistele) oma rahvuse kultuuripärandit;
- 2) õpingute alustamise tingimused - kuna tegemist on huvialakooliga, on õppe alustamise esmaseks tingimuseks õppijapoolne huvi. Vanusepiir, kuulumine seltsi liikmeskonda vms on sihtrühma kitsendavad ja täpsustavad nõuded;
- 3) õppeainete loendi ja mahu õppepäevades - huvialakooli õppekava võib koosneda ka ühest aineist. Reeglina on rahvuslik kultuur siiski mitmetahulisem, võimaldades erinevaid lähenemisi, näiteks läbi muusika või käsitöö. Täpsemalt allpool vastuses
- 4) ainekavad - tegevusplaan õppeaine õpetamiseks. Õppeaine võib jaguneda mooduliteks, etappideks (keel algtasemel, keel edasijõudnutele)
- 5) õppeainete valiku võimalused ja tingimused - huvialakooli õppekavas kirjeldatud õppeainete (sätestatakse kohustuslikud ained, nt keel) valiku võimalused ja tingimused (vähemalt üks aine läbitud täies mahus, individuaalse õppekava koostamine õppeaasta alguses vms)
- 6) kooli lõpetamise nõuded - eksam, lõputöö, õppekava läbimine.

Kuidas õppekava koostada?

Õppekava koostamine on kooli asutamise otsusele järgnev etapp.

Õppekava koostamise edukuse eelduseks on kultuuriselti potentsiaali võimalikult täielik ärakasutamine. Erinevate rahvuskultuurile iseloomulike väljundite õpetamiseks tuleb arvestada motiveeritud juhendajate, sobilike ruumide ja õppevahendite olemasoluga.

Koostöös Mitteeestlaste integratsiooni Sihtasutusega on jõutud põhimõttelisele kokkuleppele vähemusrahvuste kultuuriseltsi pühapäevakooli õppekava nime osas. Õppekava nimes esitatakse rahvus ja tegevusala – kultuur. Heaks näiteks on siinkohal “Ukraina kultuur”.

Õppekava koostamist käsitleb alapeatükk 3 “Õppekava”

Kes võivad olla pühapäevakooli õpetajad?

Pühapäevakooli kui õpetajate kvalifikatsiooninõuded kinnitab kooli pidaja, seega kultuuriselts.

Pühapäevakooli õpetaja peab sageli olema valmis pakkuma õpet valdkondades, kus pedagoogilist haridust ei ole võimalik omandada. Kindlasti suurendab olemasolev pedagoogiline ettevalmistus õpetaja võimalusi uute väljakutsetega toimetulekuks.

Mis reguleerivad õpilase ja pühapäevakooli suhteid?

Suhteid pühapäevakooli ja õpilase vahel reguleerivad kooli põhikirja ja õpilase (või tema vanema) ning kultuuriseltsi vaheline leping. Lepingus määratakse konkreetse õpilase poolt valitud ainete maht, õppetöö toimumise koht ja õppemaksu tasumise alused (täpsemalt EKS § 17).

Pühapäevakooli asutamine. Sammud

Käeolevas peatükis kirjeldatakse koolitusloa taotlusele lisatavate dokumentide sisu.

1 Asutamisosus

Vähemusrahvuse kultuuriseltsi juhatus otsustab põhikirjaliste eesmärkide elluviimiseks:

1. Asutada Erakool;
2. Kinnitada erakooli põhikirja;
3. Kinnitada erakooli õppekava;
4. Taotleda koolitusluba.

2 Põhikirja kinnitamine

Pühapäevakooli põhikirjas esitatakse järgmised andmed:

- 1) kooli nimi - **...(kohaliku omavalitsuse)...(kultuuri) PÜHAPÄEVAKOOL ... (mitme sama KOV territooriumil tegutseva sama vähemusrahvuse seltsi korral kultuuriseltsi nimi);**
- 2) kooli asukoht - Millise omavalitsuse haldusterritooriumil kool asub;
- 3) kooli struktuur - Kool on MTÜ ... (kultuuriseltsi nimi) asutus
- 4) direktori pädevus ja ülesanded - kirjeldatud Erakooliseaduse peatükis 4 ja § 16 lg 1
- 5) nõukogu pädevus ja ülesanded - kirjeldatud Erakooliseaduse § 11 (õppekava muudatused), peatükk 4 § 21
- 6) juhtkonna määramise ja tagasikutsumise kord ning volituste kestus - nõukogu liikme saab tagasi kutsuda volituste andja (õppenõukogu, seltsi üldkoosolek, lapsevanemate koosolek vms);
- 7) põhikirja muutmise kord - pidaja ülesanne;
- 8) õppekorralduse alused - õpe toimub vastavalt õppekava tingimustele, õpe toimub tasemeõppes või tööst vabal ajal; EKS § 13
- 9) õpilase kooli vastuvõtmise kord - sätestab kooli pidaja. 1 õppekavaga koolis kattuvad õppekava "Õpingute alustamise tingimused" ja põhikirja "Kooli vastuvõtmise alused"; EKS § 12
- 10) õpilaste õigused ja kohustused - õigus nõuda lepingus sätestatud õpet, kohustus tasuda õppemaksu jne;

11) pedagoogide õigused ja kohustused	- õigus saada valitud nõukogu liikmeks, kohustus täita ametijuhendis märgitud ülesandeid jne;
12) õppekeel ja asjaajamiskeel	- kooli õppekeeleks on emakeel, võib olla ka mõni teine keel. Asjaajamiskeel suhtlemisel riigiorganitega on eesti keel;
13) õppemaksu kehtestamine, maksust vabastamine, soodustuste tegemine	- õppemaksu kinnitab kooli pidaja kooli nõukogu ettepanekul;
14) tegevuse lõpetamise kord	- kooli tegevuse lõpetamine toimub vastavalt EKS peatükile 6.

3 Õppekava

Õppekava koostamisel lähtub kultuuriselt olemasolevatest ressurssidest (õpetajad, nende valmisolek; materiaal-tehniline baas; ruumid).

Õppekava koostamiseks peab kultuuriselti juhatus kaaluma, millised antud rahvusele olulised kultuurinähtused on piisavalt olulised õppekavas eraldi aina käsitlemiseks ja kas nimetatud aine õpetamiseks on olemas õpetaja. Kui ainete ja võimalike õpetajate osas on kokkulepe saavutatud, saab asuda koostama õppekava.

Kõige lihtsam viis õppekava koostamiseks on esmalt sõnastada õppekava üldosa ja koondada seejärel erinevate ainete õpetajate poolt koostatud õppeainete kavad. Kui õppeainete kava on koostatud õppekava üldesmärkidest lähtuvalt ei saa õppeainete kavad minna konflikti omavahel või õppekava üldesmärkidega. Huvialakooli ja huvialahariduse põhimõtetest kinni pidades on nimetatud põhimõtteid lihtne järgida.

Õppekava on õpingute alusdokument, mis määrab kindlaks õppe eesmärgid ja ajalise kestuse; õpingute alustamise tingimused; õppeainete loendi ja mahu õppetundides; õppeainete valiku võimalused ja tingimused ning erakooli lõpetamise tingimused. Õppekavale lisatakse õppeainete kavad.

Loetletud tingimuste täitmiseks koostatakse õppekava üldosa:

... **Kultuuriselti Pühapäevakooli õppekava "... kultuur"** ✓ Eesmärk: (... kultuuri tutvustamine);

- ✓ Kestus: õppeainete maksimumide summa;
- ✓ Õpingute alustamise tingimused: sooviavaldus, seltsi liikmelisus või liikmemaks vms;
- ✓ Õppeainete valiku tingimused: vastavalt sooviavaldusele vms;
- ✓ Lõpetamise tingimused: sooviavaldus, õppeaasta lõppemine.

Õppeainete kavad (näidispaakumine, mitte kohustuslik)

✓ emakeel	70 tundi
✓ rahvusköök	60 tundi
✓ rahvamuusika	35 tundi
✓ rahvatants	35 tundi
✓ rahvuslik kunst ja käsitöö	140 tundi
✓ (eesti keel)	120 tundi

Õppeainete kavades kajastuvad õppe etapid, kasutatava metoodika ja vahendite kirjeldus ja muu taotleja poolt vajalikuks peetav informatsioon.

4 Pedagoogide kirjalikud nõusolekud

Õppekava koostamisel loovad kaasa konkreetsed isikud, kelle on huvi ja asjatundlikkus kultuuri õpetamiseks võib suure tõenäosusega kasvada tööks õpetajana pühapäevakoolis. Pühapäevakooli kui huvialakooli pedagoogide kvalifikatsioonile ei ole nõudeid kehtestatud. See annab kultuuriseltile kui

kooli pidajale vabaduse valida õpetajaks võimalikult parimad kultuurikandjad, teisest küljest peab kultuuriselts olema valmis vastutama õpetaja tegevuse eest ning pakkuma asjakohast pedagoogilist ja ainealast nõustamist.

Õpetaja kirjaliku nõusoleku esitamisega kinnitab kultuuriselts õpetaja vastavust vastavat ainet õpetada ja võtab endale vastutuse tema kvalifikatsiooninõuetele vastavuse kohta.

5 Andmed ruumide olemasolu kohta

Taotlusele lisatakse andmed ruumide kohta, milles pühapäevakool tegutsema hakkab. Käesoleval hetkel on võimalikeks tõenditeks olla:

1. kinnistusraamatu väljavõte kultuuriseltsile kuuluvate ruumide kohta
2. rendileping
3. eelrendileping, millega ruumide omanik kinnitab valmisolekut rendilepingu sõlmimiseks alates koolitusloa saamise hetkest.

Tõendile lisatakse koopia kasutusloast või viimasest tervisekaitsetalituse tõendist.

Kuna sotsiaalministri määrus "Tervisekaitseõuded koolidele" kehtib üksnes üldhariduskoolidele, ei väljasta kohalikud tervisekaitsetalitused tõendeid huvialakoolide ruumide vastavuse kohta tervisekaitse nõuetele, seega ei saa nimetatud tõendi esitamine olla kultuuriseltsidele kohustuslik.

Koolitusloa taotlemine. Tegevuse algus

Eelmises peatükis kirjeldatud dokumentide ja kultuuriseltsi taotluse alusel on võimalik taotleda koolitusloa Haridus- ja Teadusministeeriumilt.

Koolitusloa taotlemisel tuleb tasuda riigilõiv 250 krooni Maksuameti arvele (konto number 10052032262003 Eesti Ühispanogas, konto number 221013264340 Hansapangas) viitenumber 1206353, näidates maksedokumendil ära isiku nime, kelle eest riigilõiv tasutakse.

Maksekorralduse koopiat koolitusloa taotlusele lisama ei pea.

Taotluse menetlemine võtab aega reeglina kuni 2 kuud.

Otsus koolitusloa andmise või sellest keeldumise kohta tehakse teatavaks ministri käskkirja koopiaga, mis saadetakse kultuuriseltsile ja kooli tegevuskoha järgsele omavalitsusele.

Ministri käskkirja koopia on aluseks koolitusloa väljastamisel. Koolitusloa väljastamine toimub Haridus- ja Teadusministeeriumis (Munga 18, Tartu) või HTM Tallinna esinduses (Tõnismägi 11, Tallinn).

Kooli tegevuse algus

Koolitusloa saamise järel loetakse kool asutatuks ja kooli tegevus võib alata!

Kooli nõukogu kokkukutsumine

Kooli põhikirjas kirjeldatud ülesannete täitmiseks kutsutakse kokku kooli nõukogu. Kooli nõukogu on vähemalt 4-liikmeline ja sellesse kuuluvad direktor, pedagoogide esindaja, lapsevanemate esindaja ja kooli pidaja (kultuuriselts) esindaja.

Õpilase ja kooli pidaja vaheline leping

Õpilase või tema seadusliku esindaja ja kooli pidaja vahelise lepinguga kohustub kooli pidaja andma õpilasele õppekavale vastavat haridust ning õpilane kohustub järgima kooli pidaja õigusakte ja maksma õppemaksu.

Leping sõlmitakse hiljemalt kümme päeva enne esimese õppemaksu tasumise tähtaega, kuid mitte hiljem kui kümme päeva enne õppetöö algust. Erakooli pidaja sõlmib õpilase või tema seadusliku esindajaga lepingu õppekavaga kehtestatud ulatuses. Seetõttu peab ka pühapäevakooli õppekava olema piisavalt paindlik, et võimaldada võimalikult erinevaid valikuid.

Lepingus tuleb määratakse

- 1) õpingute alustamise aeg;
- 2) õppetöö maht või kestus;
- 3) õppetöö läbiviimise koht ja aadress;
- 4) õppemaksu suurus (summa) ja selle arvestamise meetod;
- 5) õppemaksu tasumise kord ja tähtaeg;
- 6) õppemaksu tagastamise alused ja kord;
- 7) lepingu muutmise ja lõpetamise alused ja kord;
- 8) vaidluste lahendamise kord;

Kasulikud lingid

Erakooliseaduse terviktekst	-	www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=784137
Koolituslubade menetlemine	-	www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=233433
Haridus- ja Teadusministeerium	-	www.hm.ee

Käesolevas teksti ja õigusakti vahelise vastuolu korral tuleb kohaldada õigusaktis kirjeldatud.

Jõudu tööle!

Lugupidamisega

Priit Laanoja
Haridus- ja Teadusministeerium
järelvalveosakond